

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy Jubilees and news

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 27 (1982), No. 5, 289--290

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137793>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1982

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

cesta k užitečnosti školské matematiky. Časopisecká literatura z konce 60. let přinesla řadu námětů k uplatňování tohoto trendu, ale k výraznější změně učebnic nedošlo.

V r. 1968 uspořádalo UNESCO a ICMI *kolokvium v Bukurešti*, které bylo věnováno modernizaci vyučování matematice v Evropě. Přednesené příspěvky dokládaly pestrost koncepcí různých experimentů – od strukturalistického extrému s tenzorovým součinem pro 12leté až po aplikačně zaměřené učivo. Stejně pestré se ukázaly vyučovací metody a podoby učebnic. Hovořilo se jen o kladech modernizovaného vyučování, zejména o rozvíjení samostatné činnosti žáků a jejich myšlení. V závěrech se doporučovalo seznámení žáků s axiomatickou metodou a poznávání strukturalní stavby matematiky, ale také matematizace situací a zkoumání matematických vazeb v nich (to bylo nové ve srovnání s doporučeními z Budapešti v r. 1962, zřejmě vlivem „Utrechtu“ a postoje ICMI).

Na kolokviu bylo proklamováno zrození nového vědního oboru (pedagogiky matematiky, teorie vyučování matematice) s posláním studovat a řešit problémy, které přináší školská matematika. Zároveň se účastníci dozvěděli, že dávná doporučení k organizaci informačních prostředků se realizují založením mezinárodních časopisů *Educational Studies in Mathematics* a *Zentralblatt für Didaktik der Mathematik*. Na konci 60. let se tak vytvořily nové formy vzájemné informace modernizátorů a didaktiků matematiky, které skutečně odpovídaly ustavení vědního oboru.

Dokončení v příštím čísle

jubilea zprávy

ŠESTĎESÁTINY PROFESORA RÁKOŠA

Prof. Ing. Matej Rákoš, DrSc., sa narodil 17. 5. 1922 v Mokranciach. Maturoval na Gymnázium v Prešove v r. 1940. Svoje vysokoškolské štúdiá započal v r. 1940 v Bratislave. Už v priebehu vysokoškolských štúdií pôsobil ako učiteľ u profesora Rozsypala v Bratislave. Od r. 1946 pracuje v Košiciach.

Spočiatku pôsobil ako stredoškolský profesor na Vyššej priemyselnej škole v Košiciach, neskôršie od r. 1951 ako vedúci Katedry fyziky a elektrotechniky na Vysokej škole poľnohospodárskej a chemického inžinierstva. Po založení Vysokej školy technickej v Košiciach (VŠT) sa stal jedným z prvých odborných asistentov na Katedre fyziky. V týchto pionierskych dobách, kedy sa prakticky z nulovej prístrojovej, vedeckej a kadrovej hladiny začala budovať Katedra fyziky, stal sa jedným z iniciátorov rozvoja fyziky v Košiciach. Spolu s akademikom V. Hajkom, terajším predsedom SAV, profesorom J. Danielom-Szabó, v súčasnosti dekanom PF UPJŠ a profesorom J. Dubinským, teraz členom-korešpondentom SAV, sa v tej dobe zaslúžil najmä o to, že Katedra fyziky sa stala vo výuke, vedeckej činnosti a spoločenskej angažovanosti všetkých jej členov nosným pilierom VŠT. Bol spoluautorom koncepcie monotematickej vedeckej činnosti príslušníkov katedry v oblasti magnetizmu a prvých učebných pomôcok pre študentov VŠT.

Po prechodnom období (1963–68), v ktorom bola Katedra fyziky preradená z VŠT na Univerzitu P. J. Šafárika, aby pomohla pri zriadení Prírodovedeckej fakulty, sa profesor Rákoš stáva vedúcim Katedry fyziky na VŠT. V tej dobe získal vedeckú hodnosť „doktor fyzikálno-matematických vied“.

Vďaka osobným vlastnostiam profesora Rákoša, hlavne vytrvalosti, koncepcnosti, organi-

začnej schopnosti a aktivite bola a je jeho činnosť veľmi významná a rozsiahla.

Ako vysokoškolský pedagóg napísal, resp. bol spoluautorom mnohých kníh a skript. Najznámejšia je v odborných kruhoch monografia *Základy meraní slabomagnetických látok*, ktorá vyšla v r. 1965 vo Vydavateľstve SAV. Z ostatných spomenieme ešte tituly: *Rádiospektroskopia, Fyzika I., II., III., Fyzika pre technikov I., II., III., Úpravnická fyzika, Fyzika v príkladoch, Zařízení pro fyzikální měření, Repetitorium stredoškolskej fyziky*, atď. Uvedené učebnice vyni-

kajú najmä novou koncepciou a dobrým štýlom. Sú študentami obľúbené a vychádzajú v mnohých vydaniach.

Ako vedúci katedry prejavuje veľkú starostlivosť o to, aby všetci pracovníci katedry mali jednoznačnú a jasnú pracovnú náplň, a to pedagogickú, spoločenskú, ako aj vedeckovýskumnú, čím vytvára podmienky ich rastu. Sústavne školí vedeckých aspirantov v odbore aplikovanej fyziky a ochotne pomáha všetkým pri ich vedeckej práci.

Dobré organizačné schopnosti profesora Rákoša prispeli nemalou mierou k tomu, že Elek-

trotechnická fakulta VŠT, ktorej je dekanom od r. 1972, sa za pomerne krátku dobu dobudovala a dosahuje dobré výsledky vo výchove mladých inžinierov, ako aj v spolupráci s praxou.

Politická činnosť profesora Rákoša, dlhoročného člena KSČ, je tiež veľmi rozsiahla. Zastával a aj v súčasnosti zastáva významné stranícke funkcie, hlavne ako predseda ZO KSS, člen CZV KSS a aktivista KV KSS. Rozsiahlu funkcionársku činnosť vykonával v minulosti aj v ďalších spoločenských organizáciách, napr. ako predseda ROH, člen predsedníctva JSMF a VTS.

Veľmi významná a úspešná je vedecká činnosť profesora Rákoša. Viedol a vedie široký kolektív pracovníkov Katedry fyziky k sústavnej práci v rámci doteraz 5 štátnych vedeckovýskumných úloh. Sám publikoval, resp. bol spoluautorom 375 publikácií, z toho 107 pôvodných vedeckých pojednání a 78 článkov referatívneho charakteru. Väčšina pôvodných vedeckých prác sa týka štúdia magnetických vlastností slabomagnetických látok a bola publikovaná vo významných medzinárodných fyzikálnych časopisoch alebo prednesená na medzinárodných konferenciách. Zorganizoval prvú celoštátnu konferenciu o rádiospektroskopii v Kečšiciach. Ako uznanie za svoju vedeckú prácu a za výsledky, ktoré v nej dosiahol, bol profesor Rákoš zvolený do popredných orgánov rôznych fyzikálnych a odborných spoločností. Je aktívnym členom Medzinárodného komitétu Groupement AMPÈRE (Ženeva), je predsedom komisie pre obhajobu hodností DrSc. z aplikovanej fyziky, členom dvoch komisií pre obhajobu hodností CSc., členom redakčných rád troch celoštátnych časopisov včítane Pokrokov MFA, predsedom Komisie expertov MŠ ČSSR a SSR a i. Za svoju vedeckú a verejnú činnosť dostal v r. 1977 štátne vyznamenanie „Za vynikajúcu prácu“ a okrem toho aj rad ďalších vyznamenaní, medailí a čestných uznaní.

Menom kolektívu Katedry fyziky a profesorom Rákošom vychovaných fyzikov a technikov želáme mu do ďalšieho života veľa pevného zdravia, duševnej sviežosti a spokojnosti v osobnom i spoločenskom živote.

Zoltán Varga,

Ján Veme,

Jozef Murín